

Materiale szkoleniowe – Budowanie zdolności w zakresie finansowania

**Innowacyjne mechanizmy finansowania – Lekcje z projektu CLIMATE
HUB dla społeczności odpornych na zmiany klimatyczne**

Źródło: projekt współfinansowany przez Interreg Central EU: CLIMATE HUB

<https://www.climatehub.si/en/> i <https://www.climatehub.si/en/climate-resilience/innovative-funding-schemes/>

Projekt **CLIMATE HUB** (Interreg) to platforma łącząca samorządy, ekspertów i interesariuszy w celu wzmocnienia odporności na zmiany klimatu poprzez podejścia innowacyjne, wymianę wiedzy i narzędzia praktyczne. Jednym z kluczowych obszarów jego działalności jest opracowanie i promowanie **Innowacyjnych schematów finansowania** – alternatywnych mechanizmów finansowych mających wspierać adaptację i łagodzenie skutków zmian klimatu tam, gdzie tradycyjne źródła finansowania są ograniczone.

W projekcie DECA zidentyfikowaliśmy, że wiele gmin nie miało dotychczas styczności z różnorodnością modeli finansowania dostępnych dla działań klimatycznych. Dzięki czerpaniu z doświadczeń CLIMATE HUB, DECA ma na celu wprowadzenie tych innowacyjnych instrumentów do planowania lokalnego, umożliwiając naszym regionom przyspieszenie wdrażania działań adaptacyjnych i poprawę zrównoważenia finansowego.

Dlaczego innowacyjne finansowanie jest ważne

Finansowanie działań klimatycznych to nie tylko poszukiwanie pieniędzy — chodzi o zapewnienie, by dostępne zasoby mogły odpowiadać skali, pilności i złożoności wyzwań, przed którymi stoimy. Tradycyjne źródła finansowania takie jak krajowe dotacje, programy UE czy budżety gminne pozostają niezbędne, jednak często są ograniczone pod względem zakresu, mają charakter krótkoterminowy i nie są w stanie pokryć kosztów dużych lub długotrwałych przedsięwzięć klimatycznych.

Duże projekty adaptacyjne — takie jak systemy ochrony przeciwpowodziowej, infrastruktura odnawialnej energii czy rozległe zazielenienia miejskie — wymagają znacznych i stałych nakładów inwestycyjnych. Poleganie wyłącznie na kanonach finansowania konwencjonalnego może prowadzić do opóźnień lub nawet wstrzymania działań, gdy cykle budżetowe się kurczą, priorytety polityczne się zmieniają albo konkurencja o środki rośnie.

Innowacyjne schematy finansowania wypełniają te luki, dywersyfikując źródła finansowania i tworząc bardziej elastyczne, odporne struktury finansowe. Łączą środki publiczne z inwestycjami prywatnymi, wkładami społeczności oraz kreatywnymi instrumentami finansowymi, takimi jak fundusze rewolwingowe, obligacje zielone czy modele kontraktowania energetycznego. Takie podejście mieszane nie tylko zmniejsza uzależnienie od jednego strumienia finansowania, ale także rozkłada ryzyko i przyciąga partnerów, którzy inaczej mogliby się nie zaangażować w projekty klimatyczne.

Nie mniej istotne jest to, że te mechanizmy sprzyjają współpracy między władzami publicznymi, firmami, instytucjami finansowymi i obywatelami. Zaangażowanie wielu interesariuszy pomaga budować poczucie własności projektów klimatycznych oraz generować szersze poparcie, zapewniając, że działania klimatyczne są nie tylko technicznie wykonalne, lecz także społecznie i ekonomicznie trwałe.

Krótko mówiąc: innowacyjne schematy finansowania nie są luksusem — są koniecznością, jeśli chcemy przyspieszyć odporność klimatyczną i adaptację w sposób finansowo realistyczny i inkluzywny.

Kluczowe mechanizmy finansowania wyróżniane przez CLIMATE HUB

Zielone budżetowanie (Green Budgeting)

Zielone budżetowanie to proces integrowania priorytetów środowiskowych i klimatycznych bezpośrednio w procesie budżetowania gminnym lub regionalnym.

Jak to działa: Zanim zatwierdzi się budżet, decydenci oceniają, czy planowane wydatki są zgodne z celami klimatycznymi (np. redukcją CO₂, celami adaptacyjnymi).

Dlaczego to ma znaczenie: Zapewnia, że każdy wydany euro przyczynia się do długofalowych celów środowiskowych, czyniąc politykę klimatyczną integralną częścią planowania finansowego.

Kontraktowanie energetyczne (Energy Contracting / Energetyczne kontraktowanie)

Model finansowania, w którym przedsiębiorstwo świadczące usługi energetyczne (ESCO) planuje, realizuje i finansuje działania poprawiające efektywność energetyczną, a następnie odzyskuje środki poprzez oszczędności energetyczne.

Jak to działa: ESCO gwarantuje określone oszczędności, pokrywa koszty początkowe, a inwestycję spłaca z uzyskanych niższych rachunków za energię.

Dlaczego to ma znaczenie: Usuwa barierę wysokiego inwestycyjnego kosztu początkowego dla samorządów lub właścicieli budynków, umożliwiając przeprowadzenie dużych modernizacji bez konieczności posiadania dużego kapitału początkowego.

Lokalne fundusze klimatyczne & fundusze rewolwingowe (Revolving Funds)

Są to wyspecjalizowane fundusze tworzone przez gminy lub regiony do finansowania projektów klimatycznych. „Rewolwingowe” oznacza, że spłaty lub przychody z wdrożonych projektów ponownie zasilają fundusz.

Jak to działa: Finansowanie może pochodzić z podatków lokalnych, opłat, wkładów publiczno-prywatnych. Gdy projekt (np. instalacja fotowoltaiczna) generuje zwroty lub oszczędności, środki wracają do funduszu i mogą zostać ponownie zainwestowane.

Dlaczego to ma znaczenie: Tworzy mechanizm samonapędzający się, zapewniając stałą możliwość finansowania dalszych działań klimatycznych.

Crowdfunding

Mobilizowanie wkładów publicznych przez platformy internetowe dla konkretnych projektów związanych z klimatem.

Jak to działa: Projekt jest promowany na platformie crowdfundingowej, a osoby prywatne lub firmy mogą dokonywać niewielkich wpłat. W niektórych przypadkach darczyńcy otrzymują nagrody, uznanie lub inne korzyści.

Dlaczego to ma znaczenie: Buduje zaangażowanie społeczności i świadomość ekologiczną, a jednocześnie pozyskuje finansowanie dla projektów, które mogłyby nie kwalifikować się do tradycyjnych dotacji.

Obligacje klimatyczne (Climate Bonds / Green Bonds)

Instrumenty dłużne emitowane w celu pozyskania środków na projekty o korzyściach środowiskowych. Inwestorzy kupują obligacje i otrzymują zwroty w czasie.

Jak to działa: Emitent (często rząd lub duża instytucja) zobowiązuje się wykorzystać wszystkie środki z emisji na zielone projekty, takie jak energia odnawialna, zrównoważony transport lub infrastruktura

adaptacji klimatycznej.

Dlaczego to ma znaczenie: Przyciąga inwestycje instytucjonalne i prywatne w zrównoważone rozwiązania, jednocześnie oferując narzędzie finansowe przejrzyste i rozliczalne.

Społeczności energetyczne (Energy Communities)

Lokalne grupy obywateli, firm i/lub instytucji publicznych, które wspólnie inwestują w wytwarzanie energii odnawialnej i inicjatywy na rzecz efektywności energetycznej.

Jak to działa: Członkowie składają się na instalację, są współwłaścicielami i zarządzają systemami takimi jak panele słoneczne czy turbiny wiatrowe. Energia produkowana jest używana lokalnie lub sprzedawana do sieci.

Dlaczego to ma znaczenie: Promuje niezależność energetyczną, redukuje koszty, umożliwia aktywny udział społeczności w transformacji energetycznej.

Partnerstwa publiczno-prywatne (PPPs, Public–Private Partnerships)

Długoterminowa współpraca między władzami publicznymi a podmiotami prywatnymi w celu finansowania, budowy i eksploatacji infrastruktury lub świadczenia usług.

Jak to działa: Partner prywatny może dostarczać finansowanie, know-how, technologię; partner publiczny zapewnia zgodność regulacyjną i długoterminowe korzyści dla społeczności.

Dlaczego to ma znaczenie: Wprowadza kapitał prywatny i innowacje, jednocześnie dzieląc ryzyka między sektor publiczny i prywatny.

Sponsorowanie (Sponsorships)

Wspieranie projektów związanych z klimatem przez firmy lub organizacje prywatne, często w zamian za branding lub uznanie publiczne.

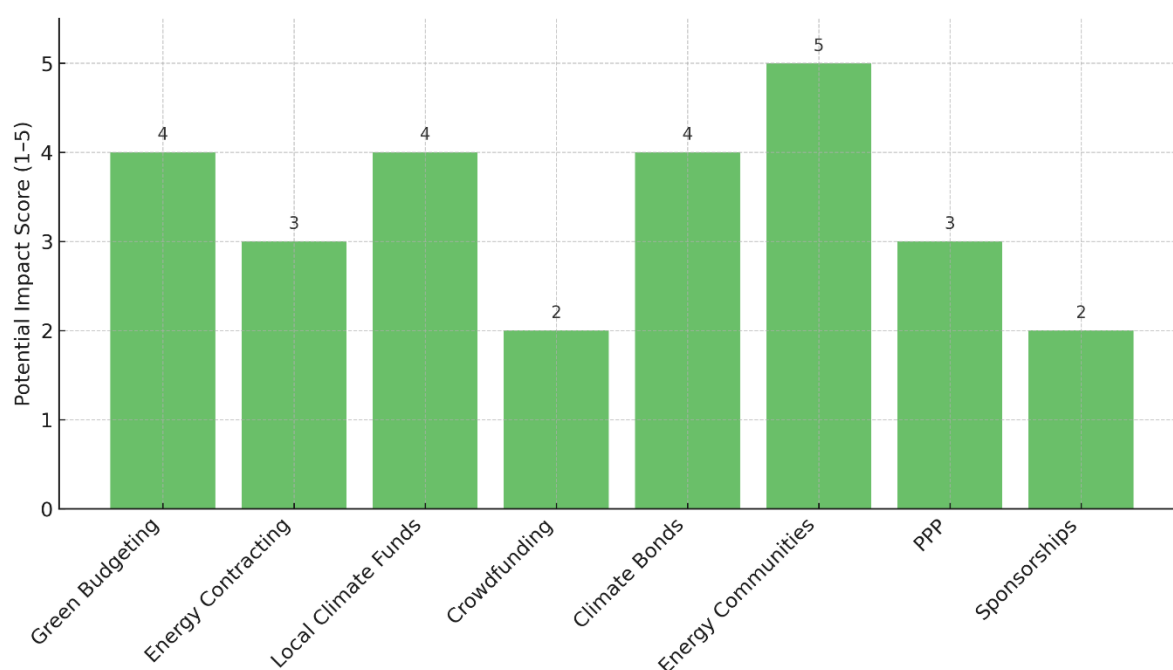
Jak to działa: Firma lokalna może finansować nasadzenia drzew, środki ochrony przeciwpowodziowej lub instalacje odnawialne jako część swojej strategii CSR.

Dlaczego to ma znaczenie: Poszerza pulę dostępnych środków i tworzy możliwości pozytywnej współpracy między władzami lokalnymi a biznesem.

Mechanizm finansowania	Jak to działa	korzyści	Przykład użycia
Zielone finansowanie	Integracja priorytetów klimatycznych w procesach budżetowych; wydatki są oceniane pod kątem zgodności z celami klimatycznymi.	Budżety bezpośrednio wspierają cele klimatyczne; przejrzystość w procesach finansowych.	Miasto uwzględnia redukcję emisji dwutlenku węgla w swoich rocznych decyzjach budżetowych.
Kontrakty energetyczne	Firma usług energetycznych (ESCO) realizuje usprawnienia efektywności energetycznej i odzyskuje koszty z oszczędności na energii.	Usuwać bariery kosztowe; zapewniają oszczędności energii; przejrzyste i odpowiedzialne.	Szkoła modernizuje system ogrzewania z pomocą ESCO, finansując to poprzez oszczędności na rachunkach za energię.
Lokalne fundusze klimatyczne i odnawialne	Samorządy finansują projekty klimatyczne z	Tworzy samofinansujący się mechanizm	Gmina zakłada fundusz na instalacje paneli

	oszczędności, które są ponownie inwestowane, aby wspierać przyszłe projekty.	finansowania; zapewnia ciągłe finansowanie.	słonecznych, zasilany oszczędnościami na rachunkach za energię.
Crowdfunding	Platformy internetowe mobilizują drobnych darczyńców, aby wspierać konkretne projekty klimatyczne.	Angażuje społeczność; zapewnia finansowanie projektów spoza tradycyjnych źródeł inwestycji.	Mieszkańcy zbierają fundusze online na instalację miejskich zielonych dachów.
Obligacje klimatyczne (zielone obligacje)	Emitowane obligacje pozyskują kapitał na projekty z korzyściami środowiskowymi; inwestorzy otrzymują zwrot z inwestycji.	Przyciąga inwestorów do zrównoważonych projektów; umożliwia finansowanie na dużą skalę.	Rząd emituje zielone obligacje na sfinansowanie infrastruktury ochrony przeciwpowodziowej.
Spółeczności energetyczne	Lokalne społeczności inwestują i zarządzają projektami energii odnawialnej, dzieląc się korzyściami i dochodami.	Zapewnia niezależność energetyczną; zmniejsza koszty energii.	Mieszkańcy tworzą spółdzielnię, aby wspólnie zainstalować panele słoneczne.
Partnerstwa publiczno-prywatne PPP	Władze publiczne współpracują z sektorem prywatnym przy finansowaniu, budowie i eksploatacji infrastruktury/usług.	Wykorzystuje prywatne inwestycje i wiedzę; dzieli ryzyko.	Prywatna firma współfinansuje elektryczną flotę autobusową miasta w zamian za prawa operacyjne.
Sponsoringi	Firmy prywatne finansują projekty klimatyczne w zamian za promocję lub uznanie w ramach CSR.	Wzmacnia relacje z biznesem; dywersyfikuje źródła finansowania.	lokalna firma sponsoruje sadzenie drzew wzdłuż dróg publicznych.

Spektrum innowacyjnych schematów finansowania

Łączenie DECA i CLIMATE HUB

Jedną z kluczowych mocnych stron DECA jest zdolność do uczenia się od i adaptowania najlepszych praktyk opracowanych w innych projektach Interreg. Projekt CLIMATE HUB oferuje cenne portfolio innowacyjnych schematów finansowania, które partnerzy DECA mogą bezpośrednio włączyć do własnych strategii regionalnych i gminnych.

W DECA koncentrujemy się na osadzaniu tych mechanizmów w **Lokalnych Planach Energetycznych i Klimatycznych (LECAP)** oraz ramach polityki regionalnej. Dzięki temu strategie klimatyczne są wspierane nie tylko rozwiązaniami technicznymi, ale też solidnymi, zdywersyfikowanymi modelami finansowania. Na przykład:

- Społeczności energetyczne pozwalają mieszkańcom, firmom i instytucjom publicznym wspólnie inwestować w systemy odnawialnej energii, obniżając koszty i promując lokalne współtworzenie transformacji energetycznej.
- Lokalne fundusze klimatyczne tworzą rewolwingowy zbiór środków na trwające działania adaptacyjne, takie jak infrastruktura zielona, zapobieganie powodziom czy modernizacja energetyczne.

Poprzez wprowadzenie tych modeli, gminy mogą wypełnić trwałe luki finansowe, umożliwiając realizację projektów, które inaczej pozostałyby tylko na papierze z powodu ograniczeń budżetowych. Co ważne — te mechanizmy zachęcają do aktywnego zaangażowania obywateli i lokalnych interesariuszy, zmieniając działania klimatyczne z polityki „odgórnej” w wspólną odpowiedzialność.

Ten transfer wiedzy między DECA i CLIMATE HUB pokazuje, jak współpraca międzyprojektowa w ramach Interreg może generować praktyczne, przenośne rozwiązania. Zapewnia, że strategie adaptacji klimatycznej są nie tylko ambitne w wizji, lecz także realistyczne w wykonaniu — zakorzenione w wykonalności finansowej i podtrzymywane przez zaangażowanie społeczności.

Czerpiąc inspirację z portfolio innowacyjnych schematów finansowania CLIMATE HUB, DECA może wyposażać gminy w narzędzia, by działać szybciej i skuteczniej na rzecz odporności klimatycznej. Ta współpraca pokazuje, jak uczenie się między projektami w Interreg może przekładać się na praktyczne rozwiązania korzystne dla lokalnych społeczności, środowiska i gospodarki.